

25.99x36.66	1/3	10	עמוד	הארץ - the marker	08/09/2013	38682221-2
"קרן סקט"א דש - 5620"						

התיכון המוביל בישראל

מקיף בית ג'אן הזניק את שיעור הזכאים לבגרות מ-13% ב-1999 ל-100% השנה ליאור דטל עמ' 10

בית הספר המקיף בבית ג'אן. "אמרו לנו לשכוח את המלים 'אני לא יכול'"

קפיצת המדרגה הדרונית

אף ילד לא נשאר מאחור

כיצד הצליח בית ספר תיכון בבית ג'אן, מהכפרים העניים בישראל, לסיים את שנת הלימודים האחרונה עם שיעור זכאות לבגרות של 100% - לעומת 13% בלבד ב-1999? התשובה, לדברי מוהנא פארס, הממונה על החינוך הדרוזי והצ'רקסי במשרד החינוך, נעוצה במהפכה שעובר החינוך במגזר כולו: "התחילו לראות את התלמידים כפי שהם באמת, לוקחים את התלמידים הכי קשים ונוגעים להם בלב"

ליאור דטל

ציילומים: גיל אליהו

וכך, בשנה הבאה, כאשר נתו"ג תשע"ג יפורסמו באופן רשמי, ייהפך בית הספר לאחד המובילים לים בישראל, ויעקוף בתי ספר מיישובים מבוססים בשרון ובמרכז, חלקם בתי ספר פרטיים הממיינים תלמידים וגובים שכר לימוד גבוה במיוחד. בית ג'אן, אחד הכפרים העניים בישראל שתושביו מדורגים גים על ידי הלשכה המרכזית לסיטיסטיקה בעשירון השני, יוכרו שוב כאחד היישובים הנהנים מהי חינוך הטוב ביותר בישראל.

רק ב-1999, שיעור הזכאות של בוגרי בית הספר הסתכם ב-13% בלבד והיה מהממוכים בישראל, אך מאז עלה באופן הדרגתי מדי שנה בשנה. ההישג הזה הוא חלק מקפיצת המדרגה של החינוך הדרוזי ביישראל, שגם השנה הזינוק בזכאות לבגרות בו היה הגבוה ביותר מכל המגזרים בישראל (עלייה של 7.8% בשיעור הזכאות לבגרות בני ה-17 במגזר הדרוזי, לעומת עלייה של 1.7% בשיעור הזכאות בישראל ושל

0.8% במגזר היהודי בלבד). ב-2012, שיעור הזכאים לבגרות במגזר הדרוזי הגיע ל-54.8% - גבוה יותר מהמוצע בישראל, 49.8%, ודומה לשיעור הזכאים במגזר היהודי, 55.3%. השינוי הזה בציבור הדרוזי ובבית ג'אן התחולל על ידי צוותי המורים הוותיקים בבתי הספר - שלא הוחלפו ולא קיבלו תגבור מהחוץ. גם התלמידים הם אלה שלמדו בבתי הספר קודם לכן, ונכשלו בעבר. גם שיעור הנישירה הצטמצם.

בית הספר בבית ג'אן הצליח אף שכמה מתלמידיו מתקשים במיוחד, ולמרות המצב הכלכלי של היישוב ושל משפחות התלמידים. הוא לא גובה שכר לימוד מופרז, לא ממיינ ולא מנשיר תלמידים. למעשה, צוות בית הספר אפילו איתר כמה תלמידים שנשרו ממערכת החינוך ושיכנע אותם לחזור למערכת, רגע לפני שהתחילו ללמוד בבתי ספר מקצועיים. ההישגים שרשם בית הספר

מנפצים את אחת מהנחות היסוד של בכירי מערכת החינוך - שלא כל התלמידים יכולים לסיים את התיכון עם בגרות מלאה, ולכן יש לדאוג לאפיקים חלופיים עבורם, כמו תכונים מקצועיים. היעד של 100% זכאות לבגרות הוצב כדי לחדד את המטרה העיקרית - לא לוותר על אף תלמיד, בדומה ליעד הכללי שהוצב לכל בתי הספר במגזר הדרוזי. "הלכתי למנהלים ואמרתי להם שזו לא חריגה, לזכות רק את החזקים ביותר; שצריך ללכת לחלשים ביותר ולהתחיל להם את מיטב השירות הפדגוגי", אומר מוהנא פארס, הממונה על החינוך הדרוזי והצ'רקסי במשרד החינוך.

כדי לעמוד במשימה, שולבה ב-15 בתי ספר במגזר הדרוזי הפעילות של עמותת יכולות מיוחדות של קרן רש"י, הפועלת בשיתוף אגף שירותי הרווחה של משרד החינוך. העמותה סיפקה למורים הדרכה והשתלמויות בשיטת "צמי

צום הפערים המואץ", שפותחה על ידי מנכ"ל העמותה נסים כהן. תעודת הבגרות היא התנאי הבסיסי ביותר בדרך להשתלבות בעבודה משמעותית ושלב בדרך אל האקדמיה. למרות זאת, במציאות העצובה של מערכת החינוך הישראלית, ההישג הזה לא מובן מאליו. פחות ממחצית מבוגרי התיכונים מגיעים לתעודת בגרות. גם בערים העשירות ביותר לא כל התלמידים מצליחים להשיג את התעודה, ובחלק מהיישובים העניים ביותר, 70% ויותר מסיימים את הלימודים ללא בגרות.

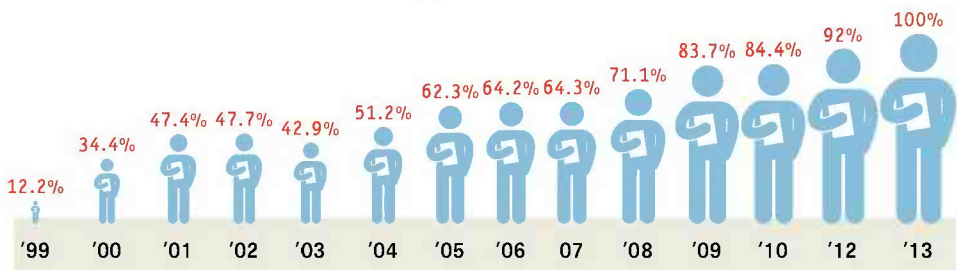
ארויות במסדרון

כשמתכילים על מבנה בית הספר בבית ג'אן לא ברור כיצד הוא מצליח לספק ל-790 תלמידי התיכון ו-660 תלמידי החטיבה את התנאים הבסיסיים ללימודים, וביודאי שלא ברור איך הם מגיעים להישגים כה מרשימים. העובדה שלא שופץ על ידי משרד החינוך מאז הקמתו לפני כ-30 שנה בולטת במיוחד. בבית הספר אין חצר אמיתית אלא רק רחבה קטנה במחלק מהקירות. לפי נתוני משרד החינוך, הצפיפות בבית הספר גבוהה במיוחד ובכיתות התיכון לומדים 37.6 תלמידים בכיתה בממוצע - גבוה יותר מהמוצע בתיכונים בישראל. אגב, ההישגים הגבוהים של בית הספר מאפיינים רק את

26.84x32.59	2/3	11	עמוד	הארץ - the marker	08/09/2013	38682227-8
"קרו סקט"א רש - 5620"						

כולם זכאים

שיעור הזכאות לבגרות בקרב חסיימי י"ב בתיכון מקיף בית ג'אן

בתיכון ללא ידע בסיסי או יכולת קרוא וכתוב. הם מתחילים בלמידה אינטנסיבית שכוללת למידה במר" תונים גם אחרי סיום יום הלימודים ועד הלילה, וגם בחופשות ובהגים. בסוף כל שיעור יש מבחן. כבר אחרי רי חצי שנה מתחילת הלימודים, בסיום כיתה י', התלמידים בתוכנית מסיימים בגרות בשלוש יחידות במתמטיקה - "כדי להראות להם שהם יכולים, וכדי להתחיל לצמצם את הפער", מסביר כהן.

התלמידים מעבירים את עיקר זמנם בלמידה - בלי הרבה זמן לחיי חברה, משימה לא קלה בכלל עבור תלמידים שציפו לפרוש מהלימודים. לכן, חלק משמעותי מהתורנית מוקדש לפיתוח המוטוריוזיה שלהם וגם לשמירה על מעורבות של ההורים. השיטה גורסת שהמורים בכיתה צריכים להכיר באופן אישי לא רק את התלמידים, אלא גם את הוריהם. חלק מההורים, אומר כהן, איבדו את האמון ביכולת של ילדיהם להצליח בבית הספר, ועל המורים להשיב להם את האמון הזה.

השיטה שלך מוציאה את כל הילדי דות מבית הספר. היא מכירה לתי למידים רק את הביתיות, הלימודים והמבנה.

כהן: "ומה האלטרנטיבה? האם יש פתרון קל? העבודה הנדרשת היא הכרחית לבנייה מחדש של הביטחון העצמי של הילדים בייכולתם. ויתור ופטרונות קלים לא מאתגרים ילדים שצברו כל כך הרבה כשלונות, והם מלכודת לכולנו. הילדים לומדים ערך קריטי - שכי די להצליח צריך להשקיע, וזה לא נורא. הם גם נהנים מהיחס האישי והכי נהנים מרצף ההצלחות הלימודיות. כ-20% מבוגרי התוכנית, שהיו על סף נשירה, לומדים כיום באקדמיה."

לדברי כהן, "מי שעובר קשה ובאופן לא שגרתי הם המורים בבית הספר. חייבים להגביר את שיתוף הפעולה עם משרד החינוך ולמצוא דרך מערכתית וממוסדת לתגמל, להכשיר, לתמוך ולעודד את אנשי החינוך הנהדרים האלה."

כל התלמידים שהשתתפו בתוכנית נתנו את הסכמתם להיציטרוף, לאחר שאותרו בבית הספר והמורים המשתתפים בתוכנית נית פגשו אותם לשיחה. "התלמיד צריך להבין לקראת מה הוא הולך המשך בעמוד הבא

לאת שיעור הזכאים לבגרות בכמה בתי ספר בישראל, אבל זו הפעם הראשונה שהיא מסייעת לבית ספר ציבורי להגיע ל-100% זכאות לבגרות. "פרט לשיעור מועזרי של חריגים, כל אחד יכול להצליח בבית הספר - ללא קשר לרקע החברתי", אומר כהן. "כדי להציג ליה צריך להציב יעדים מאתגרים ולפעול בשיטתיות. אנחנו עובדים בשיטת פועלה עם משרד החינוך, הנהגת בית הספר והצוות, ללא מורים חיצוניים. כחברה מוסרית, אנו מחויבים לממש את היעד - שכולם יצליחו בבית הספר."

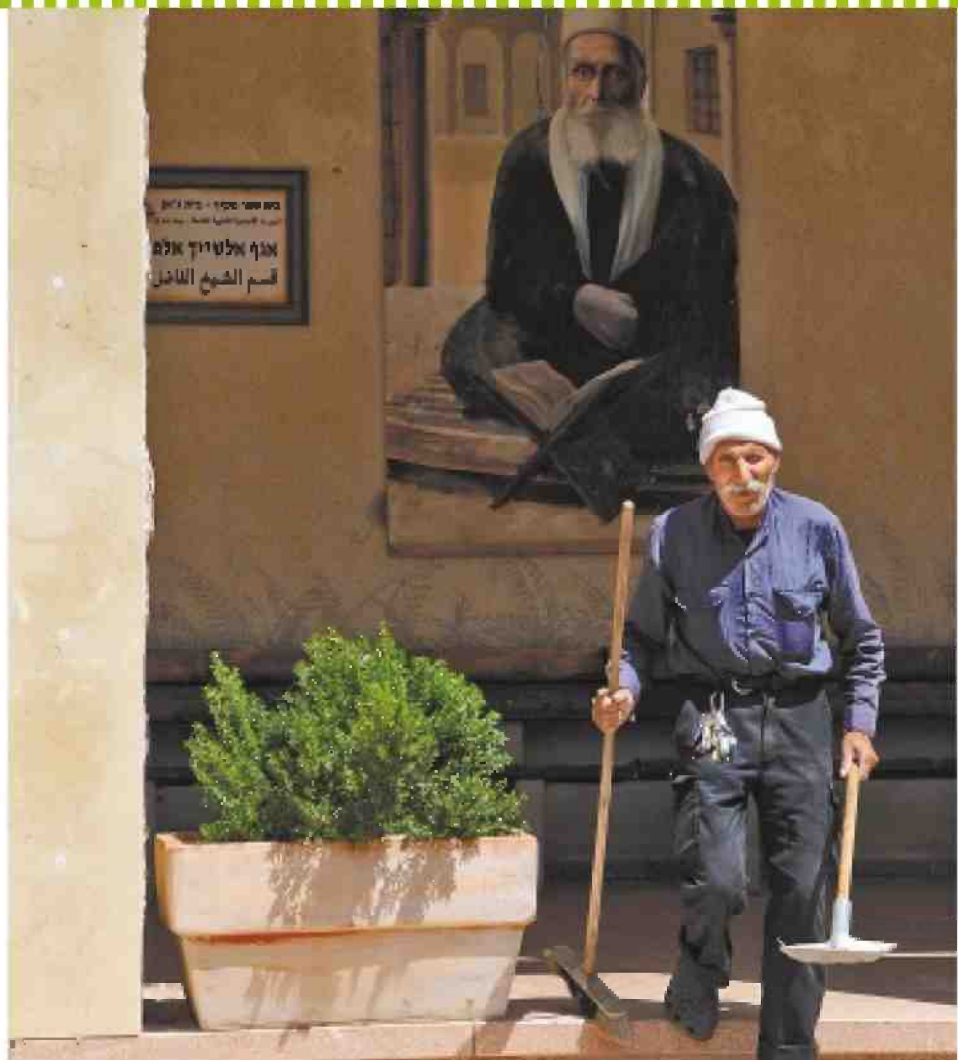
לדברי כהן, "עד היום קיימת חפיפה בין הצלחה ללימודים לר"ק החברתי-כלכלי. החפיפה הזאת פוגעת בנו, תורמת לשטעים בחיי רה וגורמת לאובדן הון אנושי. היא פוגעת בבית הספר ופוגעת בילדים שמאמצים את הכישלון ומאבדים את האמונה ביכולתם, וכלית ברירה פונים לאפיקים אלטרנטיביים שלא פעם כוללים עבריינות."

התוכנית שפיתח כהן תובענית במיוחד עבור בתי הספר והמורים, אבל דורשת מאמצים אדירים גם מהתלמידים שמשתתפים בה. חלק מהתלמידים בתוכנית שמפעילה העמותה מתחילים את הלימודים

המואץ, ובשנות ה-90 המוקדמות החל ליישם אותה בהדרגה עם משרד החינוך בתיכונים בפריפריה, ובבית הספר של משרד העבודה שניהל בירושלים. החל ב-2001 מיושמת התוכנית במסגרת תוכניות תפנית ועמותות יכולות שמנהל כהן, כחלק מהפעילות של קרן רש"י בתחומי הרווחה והחינוך בישראל.

העמותה של כהן מתמקדת בכתי הספר בפריפריה וביישובים המוחלשים - היהודיים, הדרוזיים, הערביים והברואים. היא מפעילה שתי תוכניות עיקריות בכ-100 בתי ספר: אחת מיועדת לתלמידי דים החלשים ביותר, שנכשלו ברוב המקצועות בחטיבה ועמדו לנשור מבתי הספר. שיעורי ההצלחה שלה מדהימים: בסוף 2012, 66% מהמשי"תתפים בתוכנית סיימו את התיכון עם בגרות מלאה, שמאפשרת להם להשתלב באקדמיה בסיוע צוות המורים הקיים בבית הספר. התוכנית השנייה מיועדת לתלמידים שעומדים להיכשל במקצועות העיקריים בבחינת הבגרות, כמו מתמטיקה או אנגלית. כ-90% מהי משתתפים בה מסיימים לבסוף את התיכון עם בגרות מלאה בכל המיקצועות.

פעילות העמותה סייעה להע-

בית הספר מסיבת סיום חגיגת במיוחד וקרא לה מסיבת המאה. "זו היתה הפעם הראשונה שבה כל הבוגרים השתתפו בנשף והרגישו שהם שווים בין כולם", אמר סלאי לחה. את אורח הכבוד של המסיבה התלמידים לא פגשו בעבר: היה זה נסים כהן, מנכ"ל עמותת יכולות. כהן נשר בעצמו ממערכת החינוך, ולאחר שסיים תואר שני בהיציטרוף בסוציולוגיה של החינוך, התחיל לפתח שיטה שתדאג לא להשאיר מאחור אף תלמיד. כהן קרא לה שיטת צמצום הפערים

"כל אחד יכול להצליח"

"פעם תלמיד חלש היה חלש, ונגמר הסיפור. פה התחילו לראות את התלמידים באמת. לוקחים את התלמידים הכי קשים ונוי געים להם בלב, מדברים אתם. הם מבינים שהמורים יעזרו להם, ולא משנה מה יקרה. זה לא סתם פרויקט חברתי", מרגיש פארס, "זו מהפכה חברתית. זה שיפר את המי צב בכל היישוב. ההורים מרגישים עכשיו תחושת גאווה."

בסוף שנת הלימודים, כשהתי ברו תוצאות מבחני הבגרות, ערך

תלמידי התיכון. במבחני המי" צ"ב בחטיבות הביניים דורג בית הספר בעשירון החמישי בישראל - כשמחצית מהחטיבות הצליחו יותר ממנו.

בתוך בית הספר, המצב שונה. לפני כמה שנים אספה הנהלת בית הספר תרומות מהתושבים ויוזמה בעצמה שיפוץ. המנהל עלי סלאי לחה שכר אמן שעיטר את קירות המסדרונות בציורים של עצים ויערות ("כדי לאפשר אווירה רגועה וגם כדי להסתיר את הכבלים של החשמל וההסקה", הוא אומר). במסדרונות בית הספר מתנוססים ציטוטים של חכמי העדה, שתי מונותיהם גם תלויות על הקירות ("כדי לתת לתלמידים השראה ומודלים לחיקוי"), והעמודים התומכים קושטו כדי לדמות מראה של שיש ("התלמידים לא יקשקשו על קירות שנראים כמו שיש"). האלמנט הבולט ביותר הם שני פסלי האריות בכניסה למי סדרון בית הספר ("רציתי לשרר עוצמה ואצילות, כדי להשפיע על השטח").

"לפני שנת 2000 המקום היה מוזנח במיוחד", מספר סלאי לחה. "ההצלחה התחילה בקטן", מוסיף פארס. "התחלנו עם קבוצה של 30 תלמידים שהשתתפו בפרויקט של עמותת יכולות. הכל היה מתואם ובשיתוף משרד החינוך ומינהל החינוך הדרוזי, אבל ההשפעה היתה גדולה יותר. זה פתח הרבה יותר חסמים בבית הספר. אחרי ההצלחה הראשונה, לתלמידים ולצוות נפתח התיאבון. הרחבינו את הפעילות לחלשים ביותר, ומכאן נובעת העלייה ההדרגתית והקבועה בזכאות לבגרות."

מוהנא פארס, הממונה על החינוך הדרוזי. הישגים מנפצים אחת מהנחות היסוד של מערכת החינוך - שלא כולם יכולים לסיים את התיכון עם בגרות מלאה, ולכן יש לדאוג לאפיקים חלופיים עבורם, כמו תיכונים מקצועיים

המורה מיזנה סלאי לחה: "בהתחלה אמרתי שהתוכנית לא תצליח, אבל אז התחלתי להרגיש שאני נלחמת על התלמידים. התאהבתי בהם. כשרואים איך הם נותנים את הנשמה כדי להצליח, אין אפשרות אחרת"

המנהל עלי סלאי לחה: "חלק מהתלמידים כמעט לא ידעו קרוא וכתוב והיו להם יותר מתשעה נכשלים בתעודה. הצלחנו לשכנע אותם שהם נורמטיביים לכל דבר ועניין, שיכנענו אותם שכדאי להם להצליח"

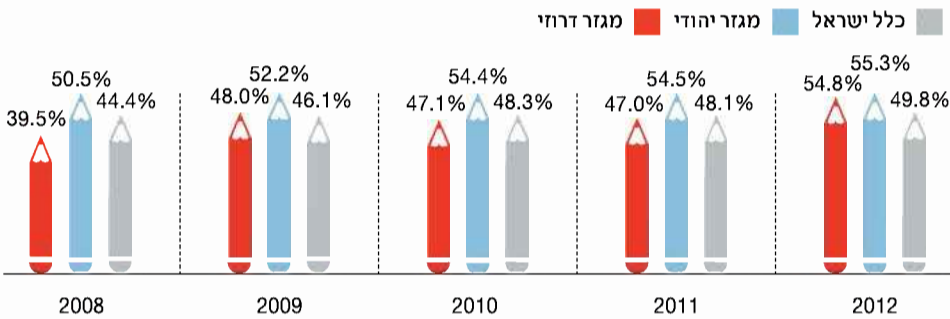

איאד מוהנא, המנחה הפדגוגי: "אלה תלמידים שקשה להם מאוד להאמין בעצמם, אחרי כל האכזבות שחוו. הם אומרים 'מאיפה באת עכשיו, אחרי תשע שנים שבהן אני נכשל אתה אומר לי שכולם טעו ואתה צודק?'"

המורה מיזנה סלאחה (מימין) והרכז הפדגוגי ג'אל סעד (משמאל) עם תלמידים בבית הספר בבית ג'אן

מכוונים למקום הראשון שיעור הזכאות לבגרות, לפי מגזרים

שזה משום שהוא לא היה מרוכז בתחילת השיעור. המורים היו הולכים עם החזקים ומשאירים את החלשים מאחורה.

מיזנה סלאחה, מורה בבית הספר, ריכזה בשנה שעברה את התוכנית ועברה עם התלמידים וכיום היא המנחה הפדגוגית של התוכנית בבית הספר. "אני מלמדת כאן 12 שנה, וכשהתחלתי את ההשתלמות לתוכנית לא האמנתי בה. תמיד ידעתי שיש תלמידים שמצליחים ויש כאלה שלא. זה היה קשה מאוד, וכשעברתי עם כיתה י"א בכיתה הרבה. פעם אחת אמרתי בפירוש לרכז שהם לא יצליחו, והיו גם הרבה עצבים. אבל לאט לאט, בכיתה, התחלתי להרגיש שאני נלחמת על התלמידים. התאהבתי בהם. כשרואים אותם עין בעין, איך הם נותנים את הנשמה שלהם כדי להצליח, אין אפשרות אחרת."

"קשה למורים להאמין אחרי שנים שבהן הם יודעים שלא כולם מצליחים", אומר מוהנא מעמותת יכולות. "לא רק המורה חושב כך - גם ההורים. השיטה הזאת מנפצת את השיטה הישנה. לבתי הסיפר כיום אין יכולת להתמודד עם מחצית מהתלמידים שלהם", אומר מוהנא מעמותת יכולות. "אנחנו נו חושבים שהשיטה הקיימת לא מצליחה עם כולם, ושצריך להכניס שינוי מבני לבית הספר. התלמידים כאן מרגישים שנתנו להם יחס בפי

עם הראשונה בחייהם". והרכז סעד מסכם: "השיטה הזאת יצרה שינוי בתודעה של המורים בבית הספר. היא הכניסה להם למוח את העובדה שגם התלמידים עם ההישגים הכי נמוכים יכולים להצליח, והם גילו שזה באמת נכון."

שאתם יכולים. כל הזמן חיזקו אותנו. כשאתה עושה מבחן ועורב אותנו, הפחד מהכישלון מתחיל להיעלם. בפעם הראשונה שהצלחתי בבגרות נדהמתי, לא האמנתי שזה אני. רצתי הביתה להורים בהרגשה שאני אפשר לתאר". רחל ח'יר, בוגרת אחרת של התיכון, מספרת: "כשהייתי בחי' טיבת הביניים לא למדתי ובכלל לא רציתי להגיע לבית הספר. לא קיוויתי להגיע לתיכון ובטח שלא לעשות בגרות. הסביבה וגם המורים בחטיבה גרמו לי להר"י גיש שאני לא אעשה שום דבר טוב בחיים שלי. בכלל לא הייתי אמורה ללמוד בתיכון - אחרי החטיבה נרשמת ללימודי קוסי' מטיקה בבית ספר מקצועי, אבל הרכז הפדגוגי תפס אותי לשיחה והביא אותי לפה.

"חשבתי שאהיה עקרת בית, אבל כיום אני כבר רוצה להתחיל ללמוד במכללה. ההורים שלי גאים בי מאוד, אבא שלי תלה את התעודה שלי בכניסה לבית. אתמול הייתי ביום פתוח במכללת תל חי ואמרו לי שאני יכולה לה"י תקבל, אבל אני בודקת מכללות נוספות. אני רוצה ללמוד חינוך ותרפיה באמנות. אני אוהבת לע"י זור לילדים, ואני רוצה לעזור להם כמו שהמורים פה עזרו לי."

מה צריך לתקן במערכת החינוך?

ח'יר: "את היחס של המורים. עד שפגשתי את המורים כאן, המורים בכלל לא היו דואגים לילדים. הם לא היו יכולים, או שלא היה להם רצון. יש מורים שתלמיד ניגש אליהם ואומר שהוא לא הבין את השיעור אבל הם בכלל לא עוזרים, רק אומרים

בעולם". מנהל החטיבה העליונה, זאיד קבלאן, מוסיף: "הצלחנו להביא אוכלוסייה מושפלת, שמעולם לא חוותה הצלחה, להרגיש תחושת גאווה. לעבור ממסגרת רעה למקום שחושב על העתיד ועל איך להצי"י ליה ולתרום לחברה".

ג'אל סעד, מפקח על בתי הספר הדרוזיים במחוז צפון של משרד החינוך, מצטרף ומציין: "התפישה שאומרת שצריך להאמין בילדים לא פשוטה. יש תלמידים שהיה קשה להאמין שיצליחו, אבל לאט לאט סגל בית הספר הצליח לנטוע אצל ההורים והמורים את התחושה והאמונה שזה אפשרי. לפ"י ני כמה שנים היו הורים ששלחו את הילדים שלהם לבתי ספר אחרים, אבל כשראו שבית הספר מתקדם בצעדים איתנים ועקביים, ושמעו חוויות מתלמידים שהצליחו, הם נרתמו למשימה".

"הייתי גומר בכלא" "אם לא הייתי משתתף בתור" כנית, הייתי גומר בכלא. הייתי ילד מופרע מאוד. אף אחד לא התייחס אלי, אפילו ההורים. כר"י להסתכל עלי אחרת. נתנו לי להבין שאני לא יכול להגיע לשום מקום ושלא יודעים איפה ימצאו אותי עוד כמה שנים", אומר הכ"י מת נג'ם, מבוגרי התוכנית. "עכ"י שיו אני רוצה להצליח ולהגיע רחוק. בכיתה ט' נכשלתי בשמונה מקצועות. היום יש לי 34 יחידות בבגרות, כולל בגרות במדע וט"י כנולוגיה.

"לפעמים למדנו בבית הספר משמונה בבוקר עד 12 בלילה. כל הזמן אמרו לנו לשכוח את המלים אני לא יכול". אמרו לנו, 'תגידו

הערכים שלנו, העתקה היא סוג של גניבה, ואני מאמין בתלמידים שלא יעשו זאת".

וכהן מוסיף: "זו מחשבה בעייתית. לדרוזים יש יכולת כמו לכולם, והם הצליחו בזכות עבודה קשה ושיטתית. הם עמדו באתגרים באופן שמביא כבוד רב לכל החב"י רה הישראלית, והסיפור היפה הוא שהם גייסו בעצמם את האנשים והגיעו להצלחה".

"לקח לנו ארבע שנים להגיע ל-100% זכאות לבגרות. זה לא קרה בן לילה", אומר סלאחה. "לפני שלוש שנים התחלנו להתמקד בת"י למידים החלשים באמצעות שיתוף הפעולה עם עמותות יכולות. חלק מהתלמידים כמעט לא ידעו קרוא וכתוב והיו להם יותר מתשעה נכ"י שלים בתעודה. הצלחנו לשכנע אותם שהם נורמטיבים לכל דבר ועניין, אבל הונוח בשלבים הקו"י דמים. שיכנענו אותם שכדאי להם להצליח, שתעודת בגרות היא הכרטיס לעתיד טוב יותר, לאקד"י מיה, למשפחה ולמעמד טוב יותר. השינוי שלהם בלימודים השפיע לטובה על כל בית ספר".

מדוע הוצב ביעד דווקא המספר 100? סלאחה: "כל תלמיד הוא חשוב. אני לא הייתי רוצה שהילד שלי יהיה בלי בגרות, אז למה שלי"י לד אחר לא תהיה בגרות? אין שום סיבה שלא נצליח. גם היהודים הם מיעוט, ותראה לאן הם הגיעו. יכ"י לתי גם להמשיך כרגיל ולתרום את ההכשרה הזאת תהיה הטובה ביותר

השקעה משותפת, גם כלכלית וגם חינוכית. בנינו תוכנית לחמש שנים, עם יעד ל-80% זכאות לבי"י גרות למגזר הדרוזי. אנחנו בדרך להגשים אותו".

כיום, לומדים בטכניון 190 דרוזים מהכפרים בצפון. כדי להר"י גים את עומק השינוי שחל במגזר, מציין פארס שמחצית מהסטודנטים הדרוזים הם מוסים שנותרו משפ"י חות דתיות שלא מאפשרות לבנות ללמוד במסגרות מעורבים, ושעדיין אין מספיק מקומות תעסוקה לנשים דרוזיות בצפון.

המשך מהעמוד הקודם

ומהם הקשיים. אסור לכפות עליו להשתתף בתוכנית. במהלך השי"י חה הוא מבין שהוא במצב בעייתי ושבעתיד צפויות לו סכנות, ולכן עדיף לו לשנות את המצב", אומר איאד מוהנא, המנחה הפדגוגי של התוכנית. "אלה תלמידים שקשה להם מאוד להאמין בעצמם, אחרי כל האכזבות שהם חוו. הם אומרים 'מאיפה באת עכשיו, אחרי תשע שנים שבהן אני נכשל אתה אומר לי שכולם טעו ואתה צודק?' לפ"י עמים הצוות עורך כמה שיחות עם התלמידים כדי לגייס אותם.

"אנחנו כל הזמן מסבירים לת"י למידים שכרי להצליח צריך לה"י שקיע ולהתאמץ. אנחנו מביאים אותם להבנה שהם שולטים בחומר ואחראים על ההצלחה של עצמם, אבל זה מגיע אחרי השקעה גדולה. כן, הם ילמדו בשבתות ובשעות בלתי שגרתיות מסביב לשעון".

ג'אל סעד, הרכז הפדגוגי, מוסיף: "ברגע שהתלמידים חווים הצלחה, אחרי שקיבלו בעבר ציונים של 10 או 20 במתמטיקה, מתעוררת אצלם מוטיבציה שממשיכה לדרבן אותם. הנחינו את המורים שבכל פעם שתלמיד מקבל ציון טוב, אחד המורים מתקשר כדי להודיע להורים. עד אז היה נהוג לערב אותם רק כשיש בעיות".

"התלמידים לא מאמינים לפ"י עמים להישגים שלהם. הם מספ"י רים לנו חוויות מהעבר ולפעמים אתה מתבייש לשמוע אמירות שהם שמעו ממורים, שאמרו להם שהם לא יכולים ולא שווים. אני לא בא בטענות למורים. גם הם שבויים באותה תפישה, שהתלמידים האלה לא יכולים", מוסיף סעד.

שינוי עמדות במגזר

בשנתיים האחרונות הזינוק בשיעור הזכאות לבגרות במגזר הדרוזי הוא הגבוה ביותר בישראל. אם המגמה תימשך גם בשנה הבאה, שיעור הזכאים במגזר צפוי לעקוף את זה של המגזר היהודי. השינוי במגזר הדרוזי החל בראשית שנות ה-2000, ובא לידי ביטוי גם בע"י לייח במספר האקדמאים ובהקטנת הנשירה מבתי הספר. זהו תוצר של תוכנית רבי-שנתית שמוכיחים פא"י רס ומשרד החינוך.

בעשור האחרון נהנה המגזר גם משתי החלטות ממשלה להעצמת המגזר הדרוזי באמצעות תוסי"י פות תקציבים ייעודיים למשרדי הממשלה, ומתורומות שהתקבלו מארגון ג'וינט ישראל. "בעזרת התקציבים יכולנו להשקיע במורים ולהוסיף שעות תגבור לתלמידים. סגרנו פערים על ידי כמה תוכ"י ניות איכותיות מאוד", אומר פארס, "אבל הרבר הטוב ביותר שקרה הוא החיבור עם עמותות יכולות. שמעתי על נסים ועל העמותה שלו, והלכ"י תי לפגוש אותו יחד עם מפקח מחוז צפון של המשרד. יש עמותות רבות שפועלות בבתי הספר והמפקחים בכלל לא יודעים. אבל פה היתה

חכמת נג'ם, בוגר התוכנית: "כשאתה עובר מבחן, הפחד מהכישלון מתחיל להיעלם. בפעם הראשונה שהצלחתי בבגרות נדהמתי, לא האמנתי שזה אני. רצתי הביתה להורים בהרגשה שאני אפשר לתאר"

רחל ח'יר, בוגרת התוכנית: "כשהייתי בחטיבת הביניים לא למדתי. לא קיוויתי להגיע לתיכון ובטח שלא לעשות בגרות. הסביבה וגם המורים גרמו לי להרגיש שלא אעשה שום דבר טוב בחיים שלי"